In de wet is niets geregeld over de verantwoordelijkheden van ouders en scholen bij het vervoer van leerlingen. Wel is het bevoegde gezag (dus niet de leerkrachten en de ouders) wettelijk aansprakelijk voor het vervoer van leerlingen tijdens schoolreisjes/excursies. Directie en leerkrachten blijven moreel verantwoordelijk voor de gang van zaken. Die morele verantwoordelijkheid geldt ook voor de vrijwillige ouders met een taak binnen de organisatie.

Vanuit de onderwijssituatie zoals we dat vorm geven op Het DOK zijn er verschillende soorten uitstapjes waarvoor vervoer kan worden geregeld:
- Kort uitstapje dichtbij school
- Thema activiteit
- Bezoek aan een plaats met educatieve waarde, op enige afstand van de school (bos, museum, etc
- Bezoek aan andere scholen (voor sportactiviteiten of oriëntatie op het voortgezet onderwijs);
- Liefdadigheidsacties en gesponsorde evenementen;
- Bezoek aan de bioscoop of theater;
- Schoolkamp;
- Schoolreisje met een meer recreatief karakter zoals een pretpark.

Het soort uitstapje heeft gevolgen voor het aantal begeleiders, de verzekering en de manier van informeren van ouders en leerlingen. We kennen vervoer per middels de inzet van het openbaar vervoer zoals de bus, trein, tram of metro, de auto, fiets en te voet.

Vervoersmiddelen
De Wet maakt een onderscheid tussen reizen met de bus (openbaar vervoer) en reizen per touringcar (besloten vervoer). Schoolreisjes /excursies vallen meestal onder besloten vervoer.
Busmaatschappij –vervoer met de bus
Bij het vervoer van leerlingen maken wij gebruik van bussen met het *Keurmerk Busbedrijf*. Deze bussen voldoen aan hoge eisen van kwaliteit en veiligheid, het materieel is veilig en comfortabel, de chauffeurs zijn vakbekwaam en gewend met kinderen om te gaan.
Zitplaatsen
Ieder kind heeft in de bus een eigen zitplaats met een eigen gordel en/of geschikt kinderbeveiligingsmiddel, zoals een zitverhoger.
Gordels
Leerlingen zijn verplicht de veiligheidsgordel te gebruiken. Van de gordelmaatregel in de bus, zijn bussen die voor openbaar vervoer bestemd zijn uitgezonderd. Volgens de nieuwe wet met betrekking tot het gebruik van autogordels, is de chauffeur verplicht een mededeling te doen over het dragen van de gordel (dit kan ook met een video of stickers).

<u>Afspraken met de leerlingen</u>
De veiligheid van een schoolreis / excursie wordt vergroot door goede afspraken te maken met de leerlingen.
In verband met de naleving moeten alle begeleiders op de hoogte zijn van de afspraken:
- stap pas in als dat wordt gezegd;

- blijf van ramen, deuren en luik (boven in het dak) af;
- val elkaar en de chauffeur niet lastig;
- luister naar de begeleider en de chauffeur;
- doe de gordel om en houd die om tijdens het rijden;
- blijf op je plaats zitten;
- stap pas uit als dat wordt gezegd. Het is goed om de kinderen uit te leggen waarom het belangrijk is zich aan de afspraken te houden. Afspraak is dat alle begeleiders de leerlingen mogen aanspreken op hun gedrag en het ook onze verwachting is dat dit wordt gedaan als de veiligheid van de leerling of die van anderen in gedrang komt.

Begeleiding in de bus
Voor excursies van de groepen 1 t/m 3 gaan we uit van één begeleider per zes kinderen en voor de groepen 4 t/m 8 is de regel één begeleider per 12 kinderen. Zij kunnen er op toezien dat de kinderen op hun plaats blijven zitten en zich aan de afspraken houden. De begeleiders zitten verspreid in de bus. In ieder geval moeten er begeleiders zitten bij de deuren en het dakluik. De begeleiders zien er op toe dat de leerlingen op een veilige plaats in en uit de touringcar stappen. De begeleiding maakt afspraken over toiletstops en wat er in de bus mag worden genuttigd. Bovendien wordt gekeken waar de nooduitgangen zijn, waar de brandblusser hangt en de EHBO-doos ligt.

Vervoer per auto
“Rij-ouders” Wanneer per auto naar de bestemming wordt gereden, kan er een beroep worden gedaan op het inschakelen van zogenaamde rij-ouders.
Het is belangrijk dat de ouders beschikken over een auto met gordels op de achterbank en een inzittendenverzekering.
Daarnaast moeten de rij-ouders goed worden geïnformeerd over veilig rijgedrag en welke instructies en regels die zij aan de kinderen moeten uitleggen.
Een schriftelijke toestemming van de niet-‘rijouders’ is noodzakelijk. Dit kan middels het vragen om toestemming middels een SchouderCom bericht.
Deze toestemming geeft de ouder eenmalig voor al het vervoer dat onder schooltijd plaatsvindt of plaats gaat vinden, dus niet bij elk uitstapje apart. Wanneer ouders geen toestemming geven, zal het kind die dag op school in een andere groep worden geplaatst of zal de ouder zelf voor vervoer dienen te zorgen.

Zitplaatsen voorin de auto
Voorin de auto moeten bestuurder en passagier gebruik maken van de beschikbare gordel. Kinderen korter dan 1.35 meter, moeten gebruik maken van een voor hen geschikt kinderbeveiligingssysteem dat is voorzien van een goedkeuringsmerk. Voor deze categorie is de gewone veiligheidsgordel dus niet genoeg.
Het is verboden om het diagonale deel van de gordel achter het lichaam langs te leiden. Driepuntsgordels zijn hier niet voor gemaakt en bieden zo onvoldoende veiligheid.
Het gebruik van gordelgeleiders (ook wel gordelclips genoemd) is ook verboden.
Bij aanwezigheid van een airbag mogen alleen kinderen vanaf 12 jaar voorin worden vervoerd.

Zitplaatsen achter in de auto

Achter in de auto moeten passagiers gebruik maken van de voor hen beschikbare gordels. Zijn de kinderen korter dan 1.35 meter, dan moeten zij gebruik maken van een geschikt kinderbeveiligingssysteem dat is voorzien van een goedkeuringsmerk indien dit aanwezig is. Indien er geen kinderbeveiligingssteem aanwezig is, dan moeten kinderen vanaf drie jaar gebruik maken van de beschikbare autogordel.
Kinderen kleiner dan 1.35 meter moeten in de auto altijd een goedgekeurd zitje of een goedgekeurde zittingverhoger (stoelverhoger) gebruiken. Het zitje of de stoelverhoger moet voorzien zijn van een Europees keuringslabel.
Kinderen ouder dan 3 jaar hoeven niet in een zitje, als op de achterbank al twee kinderzitjes of zittingverhogers in gebruik zijn en er geen plaats is voor een derde. Zij moeten dan wel de autogordel om.
Achter in de auto mogen niet meer kinderen vervoerd worden dan het aantal gordels. Er mogen geen kinderen los op de achterbank zitten tijdens het vervoer. Het is verboden om het diagonale deel van de gordel achter het lichaam langs te leiden. Driepuntsgordels zijn hier niet voor gemaakt en bieden zo onvoldoende veiligheid. Als bij een kind de gordel over de hals loopt in plaats van over de schouder, is een goedgekeurde zittingverhoger de oplossing.
Het gebruik van gordelgeleiders (ook wel gordelclips genoemd) is ook verboden.
Uitzondering: *Kinderen vanaf 3 jaar mogen de autogordel gebruiken bij vervoer door een ander persoon dan de eigen (pleeg)ouder in incidentele gevallen, waarin redelijkerwijs niet verwacht kan worden dat de bestuurder een kinderbeveiligingssyteem bij zich heeft. Het dient hierbij om vervoer over beperkte afstand te gaan, zoals bijv. vervoer van een sportteam naar een uitwedstrijd. Het begrip incidenteel moet letterlijk worden genomen*.

Organisatie
Draag zorg voor de volgende punten:
- de schoolkinderen bij voorkeur achterin vervoeren;
- een duidelijke routebeschrijving
- Gebruik een mobiele telefoon voor onderling contact met inachtneming van de veiligheidsregels
- Leg duidelijk uit wanneer ze in- en uit mogen stappen (gebruik, wanneer aanwezig, een kinderslot);
- De ‘rij-ouders’ moeten erop toezien dat de kinderen op een veilige plaats in- en uitstappen, bij voorkeur allemaal aan de stoepkant;
- Het is raadzaam dat bestuurders van auto’s met airbags in het instructieboekje opzoeken welke zitplaatsen op welke wijze gebruikt kunnen worden door kinderen.

Afspraken met de leerlingen
De bestuurders bespreken met de leerlingen de volgende afspraken:
- stap pas in en uit als dat wordt gezegd;
- val elkaar en de chauffeur niet lastig;
- doe de gordel om en houdt deze tijdens de rit ook om;
- blijf van de ramen en deuren af;
- gedraag je rustig.

Afspraken met de ouders
De organisatie bespreekt met de rij-ouders:

- neem met de leerlingen en ouders de afspraken voor schoolautovervoer door;
- houd toezicht op het blijven dragen van de veiligheidsgordel;
- controleer je autoverzekering op een inzittendenverzekering
- zorg voor een veilig, zo nodig aangepast rijgedrag
- let op een veilig in- en uitstappen van de kinderen;
- controleer de richtlijnen voor airbag;
- vervoer niet meer kinderen dan veiligheidsgordels;
- maak gebruik van de kindersloten;
- stop aan de kant van de weg bij een calamiteit en gebruik de mobiele telefoon niet tijdens de het vervoer
- Zorg voor afspraken t.b.v. bereikbaarheid met de leerkracht (mobiele telefoons en contactgegevens school)

Vervoer per fiets
Begeleiding:
- bij grote afstanden wordt de groep opgedeeld in een aantal kleinere groepen;
- het aantal begeleiders is afhankelijk van de afstand;
- iedere deelgroep heeft een begeleider voorop en achteraan;
- de leerkracht fietst helemaal achteraan de groep;
- herkenbaarheid door het dragen van hesjes;
- de voorste begeleider heeft vooraf de route verkend.

Groep
- de fiets kan als vervoermiddel worden ingezet vanaf groep 6;
- de maximale fietsafstand is afhankelijk van de groep;
- bij opdeling van de groep moeten goede afspraken over de afstemming worden gemaakt.

Gedragsregels:
- maximaal met twee fietsers naast elkaar;
- niet inhalen;
- onderling afstand houden;
- stoppen bij kruising / oversteek: oversteken gebeurt onder leiding van een begeleider;
- afspraken over wanneer/waar er gestopt moet worden;
- bochten nemen met voorsorteren
- elkaar waarschuwen bij obstakels en tegenliggers.

Instructie
- met leerlingen (en begeleiders) vooraf en achteraf de route(planning) en veiligheid bespreken en eventueel aanvullende afspraken vaststellen als deze route of groep dat vereist.

Calamiteiten
- bij een grote afstand rijdt er ook een bezemwagen mee;
- per deelgroep is er een mobiele telefoon;
- iedere begeleider heeft een telefoonlijst van de leerlingen, de school en de locatie;
- iedere begeleider heeft een routebeschrijving;

- per groep of deelgroep is er een EHBO-pakket (en fiets-reparatieset);
- bij een grote afstand is er een EHBO'er onder de begeleiders.

Toestemming
- Aan het begin van het schooljaar worden ouders van de leerlingen van de groepen 6 t/m 8 erop gewezen dat zij te allen tijde verantwoordelijk zijn voor de "staat" van de fiets waarmee de leerlingen gaan fietsen;
- via de berichtgeving vanuit SchouderCom wordt aan de ouders kenbaar gemaakt wanneer leerlingen met de fiets op pad gaan. Mochten er ouders zijn die geen toestemming willen geven aan het gebruik van de fiets - bijvoorbeeld in verband met de rijvaardigheid van hun kinderen - dan kunnen zij dit aan het begin van het schooljaar of als rechtstreekse reactie op de brief kenbaar maken bij de leerkracht en/ of directie;
- de leerkracht heeft toestemming gekregen van de directie.

Voorbereiding
- route verkennen;
- routebeschrijving voor alle begeleiders;
- telefoonlijst voor alle begeleiders;
- inventarisatie van aanwezigheid van mobiele telefoons;
- bij grote afstand zorgen voor een EHBO'er en EHBO-pakket.

Vervoer te voet
Onderstaande afspraken zijn opgesteld met incidentele verplaatsingen te voet in gedachte. Dit gaat om een apart uitstapje vanuit vooraf opgesteld educatief of recreatief doel.

Begeleiding;
Minimaal 2 begeleiders per groep
- vooraan en achteraan de groep loopt een begeleider;
- de leerkracht houdt de gehele groep in de gaten;
- bij voorkeur loopt de leerkracht achteraan de groep;
- de voorste begeleider heeft de route verkend.

Groep
- vanaf groep 1/2 kan men kiezen om te voet te gaan;
- de groep loopt als een totale groep, met daarbij de begeleiding

Gedragsregels
- maximaal met twee leerlingen naast elkaar;
- niet inhalen;
- stoppen bij oversteek / kruising: oversteken onder leiding van een begeleider;
- afspraken over wanneer/waar er gestopt moet worden;
- elkaar waarschuwen bij obstakels.

Instructie
- de leerlingen en begeleiders vooraf instrueren;

• met leerlingen achteraf vooral en achteraf bespreken en eventueel aanvullende afspraken vaststellen.

Toestemming
• de leerkracht heeft toestemming van de directie.

Begeleiding
Scholen zijn verplicht tijdens schoolgebonden activiteiten te zorgen voor voldoende toezicht. Het aantal begeleiders is uiteraard afhankelijk van het aantal kinderen. I
n het algemeen kan er gesteld worden, hoe jonger de kinderen hoe meer toezicht er nodig is. Het aantal begeleiders ligt tussen de één op de vier en één op de 12 kinderen.
Eén op vier voor jonge kinderen, wanneer het om activiteiten gaat waarbij risico's aanwezig zijn en/ of waarbij het overzicht minder goed is zoals in een drukke speeltuin met veel zicht ontnemende obstakels.
Eén op 12 voor de oudere kinderen, wanneer het om niet risicovolle activiteiten gaat en / of waarbij goed overzicht is.
Bij de keuze van het aantal begeleiders dient niet alleen rekening te worden gehouden met de leeftijd van de kinderen, maar ook het type kinderen (rustig /druk), de lichamelijke conditie (handicap / rolstoel), de grootte van de locatie (groot attractiepark / kleine speeltuin) en de soort activiteit (zwembad / dierentuin).
Afhankelijk van de situatie (grote groep of uiteen in kleine groepjes) maakt de school duidelijke afspraken over wie er toezicht houdt over welke leerlingen. In principe zijn de leerkrachten verantwoordelijk voor de totale groep en bij kleine groepen wordt een deel van de verantwoordelijkheid over gedragen aan begeleidende ouders.

Adviezen:
• Informeer alle begeleiders goed over de vastgestelde regels en afspraken;
• Let er op dat precies bekend is op welk moment welke begeleider verantwoordelijk is;
    • Zorg dat er een plan is voor het herverdelen van de begeleiders over de kinderen wanneer: - een begeleider onverhoopt ziek wordt;
    - een begeleider met een kind mee moet naar de dokter/ het ziekenhuis;
    - een begeleider om een andere reden even weg moet.
• Zorg voor voldoende mobiele telefoons en telefoonlijst.

Aansprakelijkheid en verzekering
Aansprakelijkheid
Wie is verantwoordelijk voor de kinderen en wie kan aansprakelijk worden gesteld wanneer er iets misgaat tijdens de reis? Scholen zijn verplicht tijdens schoolgebonden activiteiten te zorgen voor voldoende toezicht. Voldoende en kwalitatief goede begeleiding is dus van groot belang. Het toezicht moet toereikend zijn en er moet sprake zijn van adequaat optreden en goede organisatie. Deze verantwoordelijkheid is echter vooral een morele verantwoordelijkheid. De uiteindelijke juridische verantwoordelijkheid ligt bij het schoolbestuur wanneer er iets misgaat.
De situatie waarin het ongeluk gebeurt, is doorslaggevend voor wie er nu aansprakelijk gesteld wordt. Wanneer het een gebrek aan een speeltoestel van de speeltuin betreft zal de eigenaar van de speeltuin aansprakelijk gesteld kunnen worden omdat hij onrechtmatig heeft gehandeld. Wanneer er sprake is van nalatigheid door onvoldoende toezicht, kan de

school aansprakelijk worden gesteld voor onrechtmatig handelen. Hier is sprake van een tekortkoming van de school. De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor de totale organisatie en ouders op onderdelen.

Verzekering
Scholen zijn wettelijk verplicht zich tegen aansprakelijkheid te verzekeren. De schoolverzekering dekt de aansprakelijkheid van leerkrachten, overig personeel, bestuur, hulpouders en vrijwilligers voor schade aan derden door onder hun toezicht staande kinderen tijdens, vlak voor en vlak na schooltijd en tijdens schoolgebonden activiteiten als zwemles, excursies en schoolreizen.
Een ieder die gebruik maakt van een motorrijtuig is op grond van de Wet Aansprakelijkheid Motorrijtuigen verplicht een WA-verzekering te hebben afgesloten. Ouders, vrijwilligers of leerkrachten die tijdens schoolse evenementen (bijvoorbeeld schoolreisjes of excursies) gebruik maken van hun eigen motorrijtuig zijn zelf aansprakelijk voor schade welke zij met het motorrijtuig veroorzaken. Dit is gedekt via hun eigen auto- c.q. WA-verzekering. Bij letselschade aan de inzittenden (in dit geval de leerlingen) is de “Schoolongevallenverzekering” van kracht.
Daarnaast kunnen de inzittenden bij een ongeval ook nog een beroep doen op de WA-verzekering van de bestuurder die de schade heeft veroorzaakt. Eventuele schade aan de eigen auto van het personeelslid c.q. vrijwilliger wordt niet gedekt door de aansprakelijkheids- en schoolongevallenverzekering.